

MAX WEBER

(1864. – 1920.)

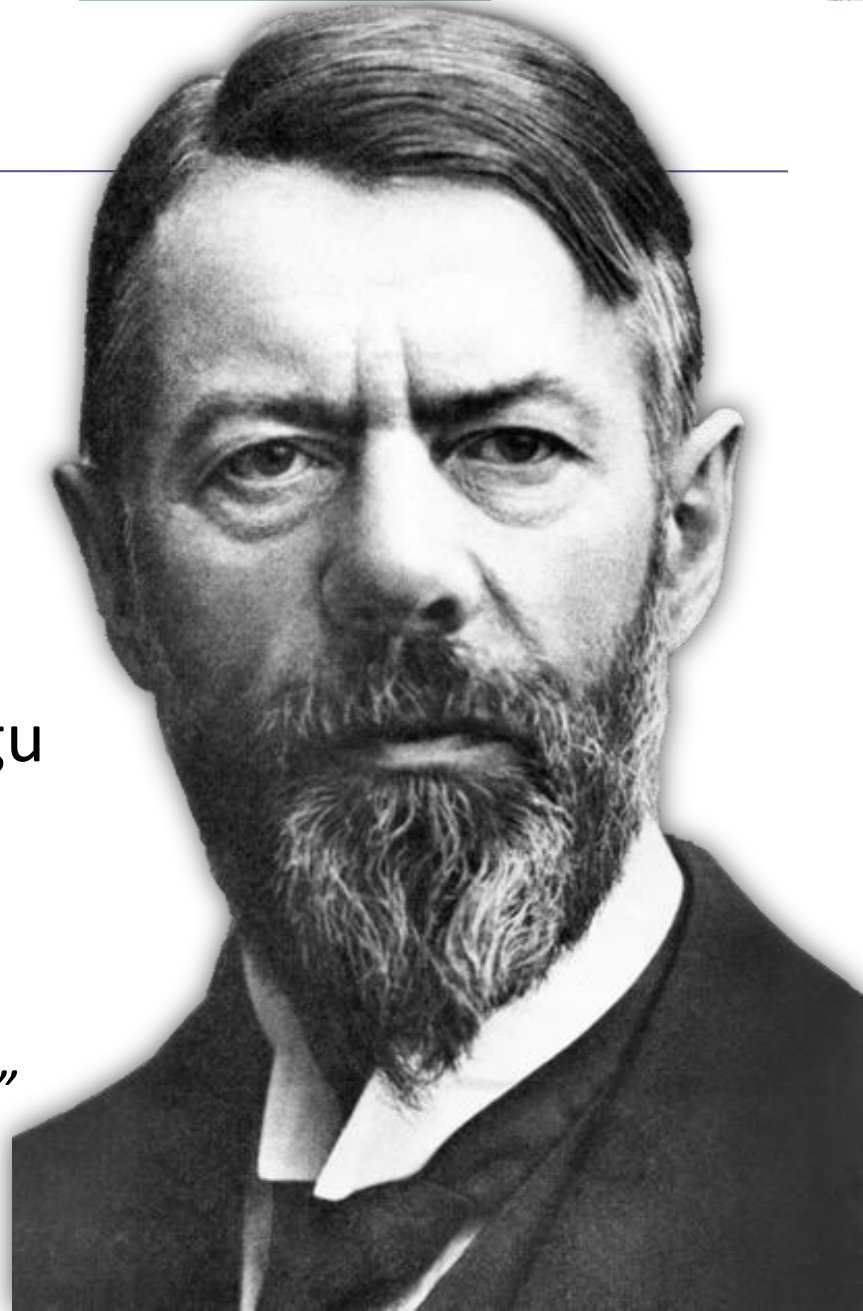

MAX WEBER

- rođen 1864. g. u Pruskoj
- otac političar, majka kalvinist (utjecalo na njegov razvoj)
- završio studij prava i povijesti
- predavao u Berlinu i Heidelbergu
- djela:

„Privreda i društvo”

„Protestantska etika i duh kapitalizma”

KLJUČNI POJMOVI

- idealan tip
- racionalizacija
- tipovi legitimne vlasti
- društveno djelovanje (akcija)
- birokracija
- nastanak kapitalizma

TEMELJNE ODREDNICE WEBEROVE SOCIOLOGIJE

- **SOCIOLOGIJA** (*znanost o društvenom djelovanju*)
- **DRUŠTVENO DJELOVANJE** (AKCIJA)
- **IDEALAN TIP** (*sredstvo generalizacije*)
- **RACIONALIZACIJA** (*svijet je izgubio čarobnost*)
 - **BIROKRACIJA**
- **NASTANAK KAPITALIZMA** (NA ZAPADU)
- **ZAČETNIK INTERAKCIONIZMA**

IDEALAN TIP

- kritizira pozitivizam, društvo ne možemo promatrati kao prirodu
- **IDEALAN TIP** – misaona konstrukcija
- ne postoji u stvarnosti
- **sredstvo za generalizaciju** socioloških nalaza
- objedinjuje bitne karakteristike promatranih pojava
(*naglašava sličnosti a zanemaruje posebnosti i nevažne razlike*)
- upotreba idealnih tipova u sociološkom istraživanju treba omogućiti objašnjenje društvenih pojava
- **PRIMJERI:**
 - 3 tipa legitimne vlasti
 - birokracija
 - 4 tipa društvenog djelovanja

DRUŠTVENO DJELOVANJE (AKCIJA)

- polazi od pretpostavke da **ljudsko djelovanje mora imati smisao**
- **DRUŠTVENO DJELOVANJE** – svako ono djelovanje kojem pojedinaac pridaje neko značenje, pri tome u obzir uzima ponašanje drugih i orijentira se prema njemu
- ljudi se ponašaju racionalno u skladu sa **smislom** koji pridaju akciji
 - primjerice, prinošenje žrtve je iracionalno s obzirom na cilj koji se postiže, no sa stajališta vjernika, to je racionalno ponašanje

RACIONALIZACIJA

- racionalizacija = kalkulacija (proračunatost, predvidljivost)
- proces u kojem **sva područja društvenog života** bivaju sve više i više **podvrgnuta kalkulaciji** (računanju) i **predviđanju**
 - primjer s **religijom** (*sve manje magije i birokratizirana crkva*) i **glazbom** (*simfonija u odnosu na glazbu Aboridžina*)
- **TIPOVI RACIONALNOG DJELOVANJA** (idealni tipovi dr. djelovanja)
 - **TRADICIONALNO** (u skladu s navikama)
 - **AFEKTIVNO** (u skladu sa trenutnim stanjem svijesti i snažnim osjećajima)
 - **VRIJEDNOSNO – RACIONALNO** (bitana su sredstva, cilj je apsolutan)
 - **SVRHOVITO – RACIONALNO** (racionalno odmjeravanje sredstava, ciljeva i posljedica djelovanja)
- u modernom svijetu prevladava svrhovito – racionalno djelovanje (svijet počinje gubiti čarobnost)

TRADICIONALNO DJELOVANJE

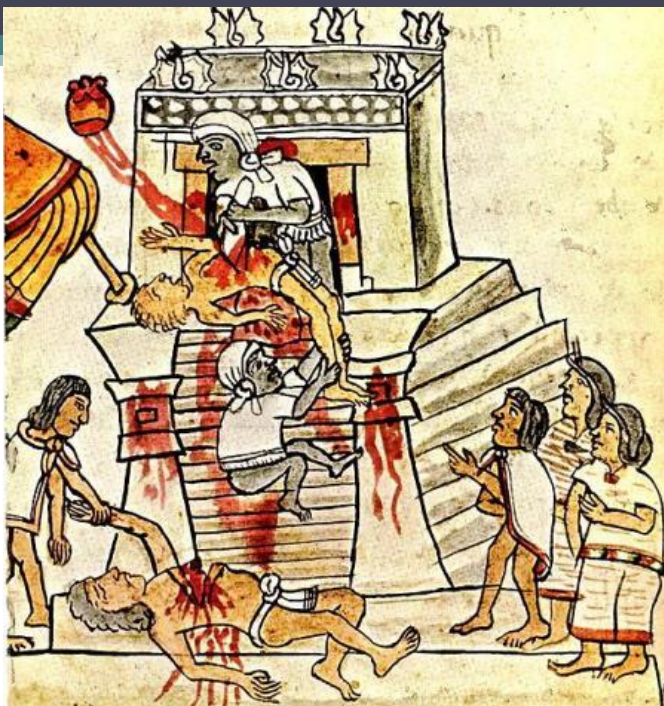
VRIJEDNOSNO – RACIONALNO DJELOVANJE

AFEKTIVNO DJELOVANJE

SVRHOVITO – RACIONALNO DJELOVANJE

RACIONALIZACIJA U RELIGIJI

RACIONALIZACIJA U GLAZBI

NASTANAK KAPITALIZMA

- djelo „*Protestantska etika i duh kapitalizma*” (1905.)
 - uvijeti nastanka i razvoja kapitalizma na zapadu
- **Kalvinizam** – počiva na uvjerenju da je **sudbina čovjeka unaprijed određena Božjom voljom** te se ne može promijeniti a uspjeh na Zemlji znak je Božjeg odobravanja i podrške
 - *Bogu je rad ugodan, rad donosi novac, što više novca osoba posjeduje, bliža je Bogu* – pohlepa je pretvorena u etički imperativ
- prezire se lijenost i rastrošnost, iracionalnost i ceremonije, profit se **ne troši**, već **ulaže** – rad se smatra dobrim ponašanjem
- **religijska načela** (ideje) utječu na **društvenu strukturu** (kapitalizam)

POVIJESNI I MODERNI KAPITALIZAM

- razlika između **povijesnog** i **modernog** kapitalizma
 - u **povijesnom kapitalizmu** prevladava tradicionalistički pogleda na život – radi se kako bi se prehranilo
 - nije zainteresiran za zaradu koliko za to da što manje radi
 - **moderni kapitalizam** – stjecanje zarade postaje životni cilj a ne više sredstvo za zadovoljenje životnih potreba (akumulacija novca i dobara)

WEBER vs MARX

- kritizira Marxov **ekonomski determinizam** – nismo samo motivirani ekonomskim motivima, već i **tradicijom, kulturom, vrijednosnim sustavom**
- bitne su ideje a ne samo ekonomija (stjecanje) u razvoju kapitalizma
- klasa je novijeg postanka i nije postojala kroz povijest kako Marx naučava – nastala je s pojavom kapitalističkog sustava i uvjetovana je tržištem
 - **tri dimenzije dr. nejednakosti** – status/prestiž, bogatstvo i moć u društvu
 - **klase** (slične životne prilike) i **statusne grupe** (privilegije i životni stil)
- uz ekonomske faktore (stjecanje bogatstva) bitno je i postizanje političke moći i ugleda u društvu

WEBER – BITNO

- **sociologija** – *znanost o društvenom djelovanju*
- **društveno djelovanje ili akcija**
- **idealni tip**
- **racionalizacija i kalkulacija**
- **nastanak i razvoj kapitalizma**